

ΦΩΝΤΑΣ ΛΑΛΗΣ

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

ΜΙΑ ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ
ΣΤΙΣ ΤΟΠΟΘΕΣΙΕΣ
ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Δ' ΕΚΔΟΣΗ

ΜΝΗΜΕΣ

ΜΙΑ ΠΟΙΗΤΙΚΗ
ΠΕΡΙΓΓΗΣΗ
ΣΤΙΣ ΤΟΠΟΘΕΣΙΕΣ
ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ
ΚΕΝΤΡΟΥ
ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

ΣΥΝΕΡΓΑΣΤΗΚΑΝ:

Στην έρευνα για τις φωτογραφίες η Βασιλική-Ναταλία Κατσίνη
Στον υπομνηματισμό η Βίκη Κουρσούμη και η Λίτσα Τζάννε
Στην ψηφιοποίηση των φωτογραφιών ο Γιάννης Γένοβας

Σχεδιασμός – Εικονογράφηση: Ξανθίππη Μίχα Μπανιά

Όλες οι φωτογραφίες, εκτός από αυτές που αναφέρονται πιο κάτω, είναι της Άννας Βιχ

Χρησιμοποιήθηκαν επίσης φωτογραφίες των:

JEAN- FRANCOIS BONHOMME (οι δυο στη σελ. 8 και η κεντρική στη σελ. 22),
ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΦΩΤΟΡΕΠΟΡΤΕΡ (στη σελ. 30),
Κ. ΜΕΓΑΛΟΚΟΝΟΜΟΥ (η κεντρική στη σελ. 12 και η επάνω μικρή στη σελ. 34),
ΞΑΝΘΙΠΠΗΣ ΜΙΧΑ-ΜΠΑΝΙΑ (η κεντρική στη σελ. 20 και στις σσ. 21, 23, 24 η επάνω, 33, 39, 40),
ΔΗΜΗΤΡΗ ΠΑΠΑΔΗΜΟΥ (οι μεγάλες στη σελ. 18 και 26 και οι δυο στη σελ. 28),
ΑΛΚΗ ΠΡΕΠΗ (οι δυο μικρές στη σελ. 12).

Επίσης φωτογραφίες από βιβλία των ΚΩΣΤΑ ΧΑΤΖΙΩΤΗ και ΔΑΝΙΗΛ ΑΘ. ΟΡΦΑΝΟΥΔΑΚΗ

Για τον υπομνηματισμό των ποιημάτων ανατρέξαμε σε βιβλία των:

Βασίλη Αγγελίδη, Γιάννη Καιροφύλα, Ούρσουλας Κνίγγε, Νικολάου Παπαχατζή, Αθηνάς Σχινά,
Φιλίππου Φιλίππου, Κώστα Χατζιώτη και στη *Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια* του Παύλου
Δραυνάκη, εκδόσεις Φοίνιξ.

Στον εντοπισμό των φωτογραφιών που δημοσιεύονται βοήθησαν οι: Σταύρος Καπλανίδης, σύν-
τροφος της Άννας Βιχ και κάτοχος του πλούσιου αρχείου της, Μάνος Χαριτάτος, πρόεδρος του
Ελληνικού Λογοτεχνικού και Ιστορικού Αρχείου και οι υπεύθυνοι του φωτογραφικού αρχείου του
Μουσείου Μπενάκη. Επίσης οι Γιάννης Καλομενίδης, Δημήτρης Καλλέργης, Παναγιώτης Καραμά-
νης, Γιάννης Κατσούρης, Κώστας Κλουβάτος, Άλκης Πρέπης, Παρασκευάς Τριβέλας, Αλίκη Τσίρ-
γιαλου, Στρατής Φιλιππίτης και Οδυσσέας Χατζόπουλος.

Παραγωγή Memigraf

Βιβλιοδεσία Λφοι Μούτση & ΣΙΑ Ο.Ε.

ISBN 960-86130-6-X

©, Φώντας Λάδης και Μνήμες, 2002

Β' έκδοση (ανατύπωση) 2003

Γ' έκδοση (αναθεωρημένη) 2004

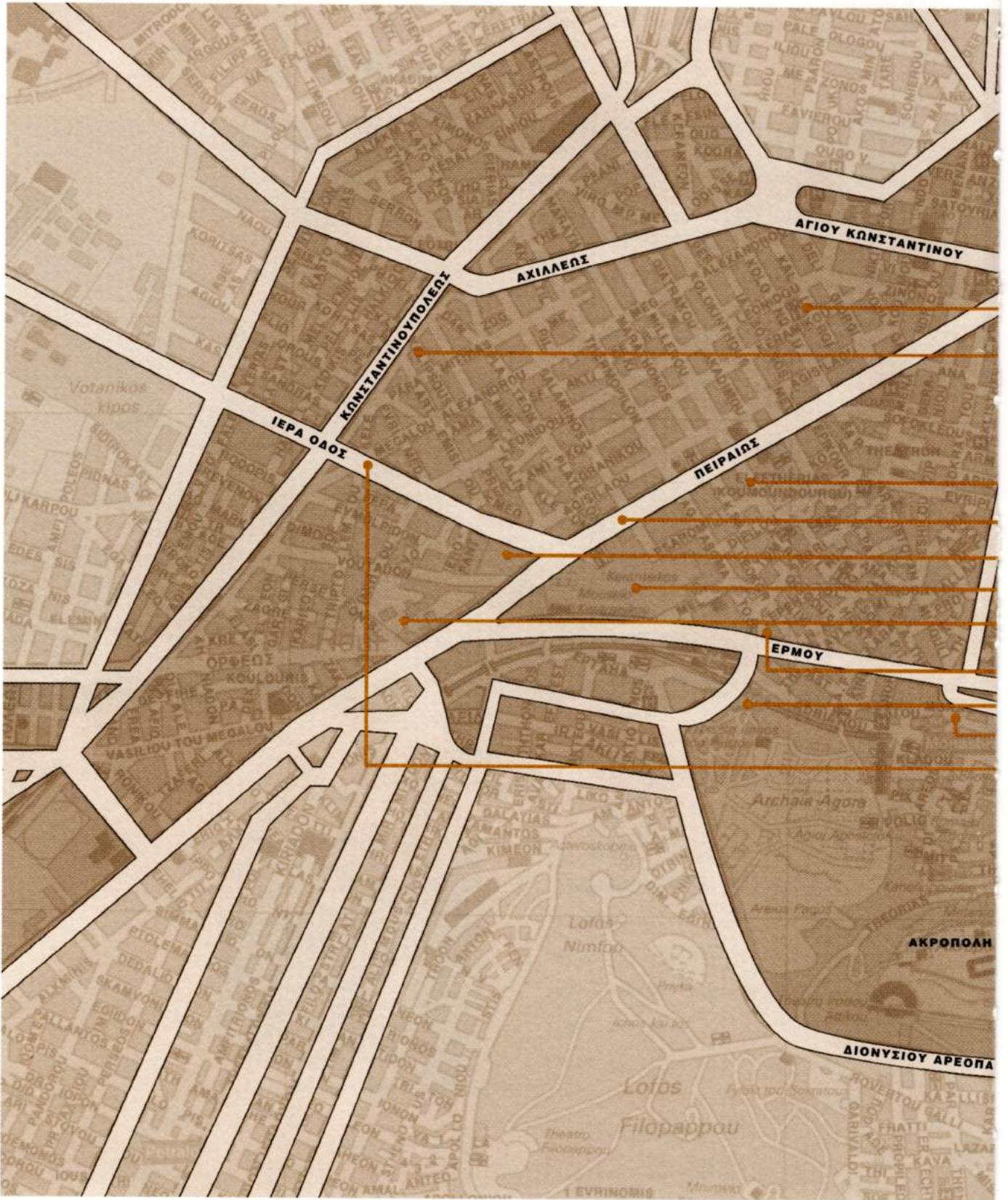
Δ' έκδοση (ανατύπωση) 2008

ΦΩΝΤΑΣ ΛΑΔΗΣ

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ
ΙΕΡΑ ΟΔΟΣ
ΓΚΑΖΙ
ΛΑΧΑΝΑΓΟΡΑ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΑΣΩΜΑΤΩΝ
ΘΗΣΕΙΟ
ΜΟΝΑΣΤΗΡΑΚΙ
ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΥ
ΟΜΟΝΟΙΑ
ΑΙΟΛΟΥ
ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ-ΚΟΛΟΚΥΝΘΟΥ
ΜΕΤΑΞΟΥΡΓΕΙΟ
ΑΘΗΝΑΣ
ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΜΝΗΜΕΣ ΑΘΗΝΑ 2008

ΑΧΙΛΛΕΪΣ

ΑΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΙΕΡΑ ΟΔΟΣ

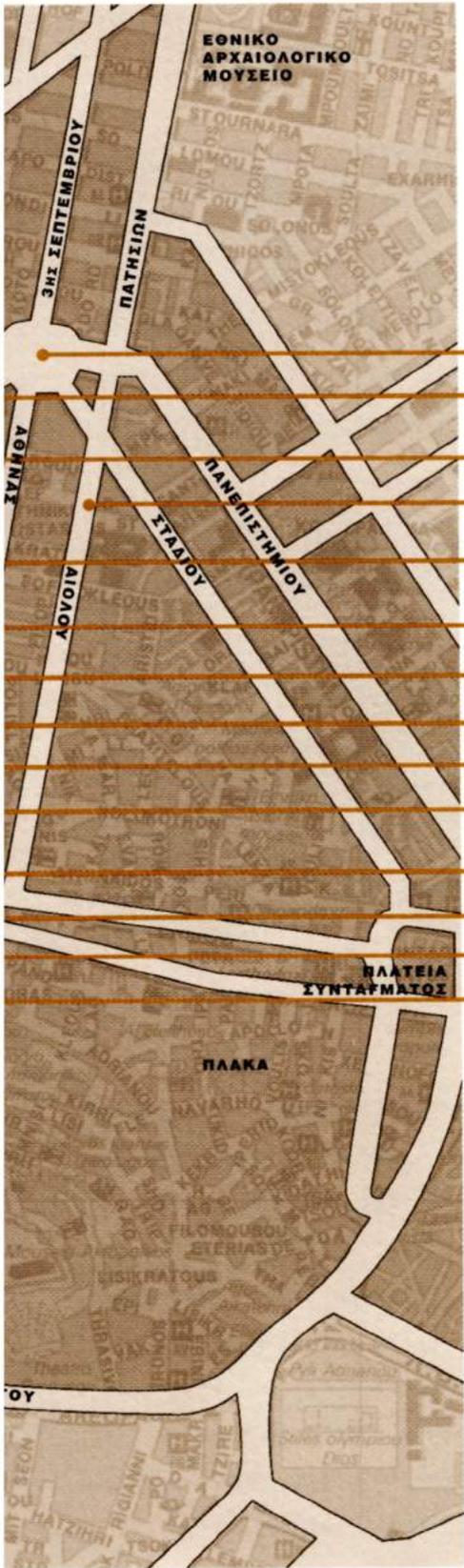
ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΕΡΜΟΥ

ΑΚΡΟΠΟΛΗ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΡΕΟΠ

1 ΕΥΡΥΝΟΜΙΣ

ΟΜΟΝΟΙΑ

ΜΕΤΑΞΟΥΡΓΕΙΟ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΑΙΟΛΟΥ

ΑΘΗΝΑΣ

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΥ

ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΛΑΧΑΝΑΓΟΡΑ

ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ

ΓΚΑΖΙ

ΑΣΩΜΑΤΩΝ

ΘΗΣΕΙΟ

ΜΟΝΑΣΤΗΡΑΚΙ

ΙΕΡΑ ΟΔΟΣ

Τα δεκαπέντε ποιήματα της σειράς *Διαδρομές* άρχισαν να γράφονται το 1995 και ολοκληρώθηκαν το φθινόπωρο του 2001. Ο Χρήστος Νικολόπουλος μελοποίησε έντεκα από αυτά –μαζί με άλλα πέντε, παρεμφερούς περιεχομένου που του είχα δώσει– σε ένα ομώνυμο κύκλο τραγουδιών την άνοιξη του 2001, που κυκλοφόρησε σε CD τον Δεκέμβριο του 2002.

Φ. Λ.

*Στη Λίντα,
που με άφησε –όπως ήθελα–
να κάνω μόνος μου
τις παλιές αυτές διαδρομές.*

ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ

Λίγο πριν βγεις απ' την Ερμού έχει μια πόρτα,
που, αν τη διαβείς, μες στον Παράδεισο θα μπεις.
Πλαγιές μικρές, σπασμένα μάρμαρα και χόρτα
και το γλυκόλαλο τ' αηδόνη της σιωπής.

Κι αν πάρεις δίπλα τα στενά τα ξεχασμένα,
σπίτια χλωμά θα δεις και έρημες αυλές.
Φλουριά δεν έχουν και μαλάματα κρυμμένα,
μονάχα πρόσωπα στου χρόνου τις σκιές.

Ο Περικλής στην Πλαταιών μιλάει στο Σήμα·
απ' τη φωνή του ως τη φωνή σου ένα βήμα.

Κεραμεικός: Δήμος των Κεραμείων. Ένας από τους 139 δήμους της αρχαίας Αθήνας. Εκεί βρισκόταν και το νεκροταφείο της πόλης. Το **Δημόσιο Σήμα**, μια ταφική οδός, όπου ήταν θαμμένοι πολλοί επιφανείς Αθηναίοι, μήκους 1500 και πλάτους 40 μέτρων, ξεκινούσε από το λεγόμενο «έξω» Κεραμεικό και κατέληγε – μέσω της σημερινής οδού **Πλαταιών** - στην Ακαδημία. Το 431 π.Χ. ο Περικλής, που ο τάφος του σύμφωνα με αρχαίες πηγές βρίσκεται επίσης στο Σήμα, εκφώνησε εκεί τον Επιτάφιο, προς τιμήν των πεσόντων κατά το πρώτο έτος του Πελοποννησιακού πολέμου.

ΙΕΡΑ ΟΔΟΣ

Σαντούρι μου παμπάλαιο,
πάρε σκοπό να παίξεις·
ν' ακούσει το Αιγάλεω,
να φοβηθεί κι ο Ξέρξης.

Φέρε τον κόσμο ανάποδα
ώς το Χρυσόν Αιώνα
και πες στο γέρο Πλάτωνα
να βγει στον Ελαιώνα.

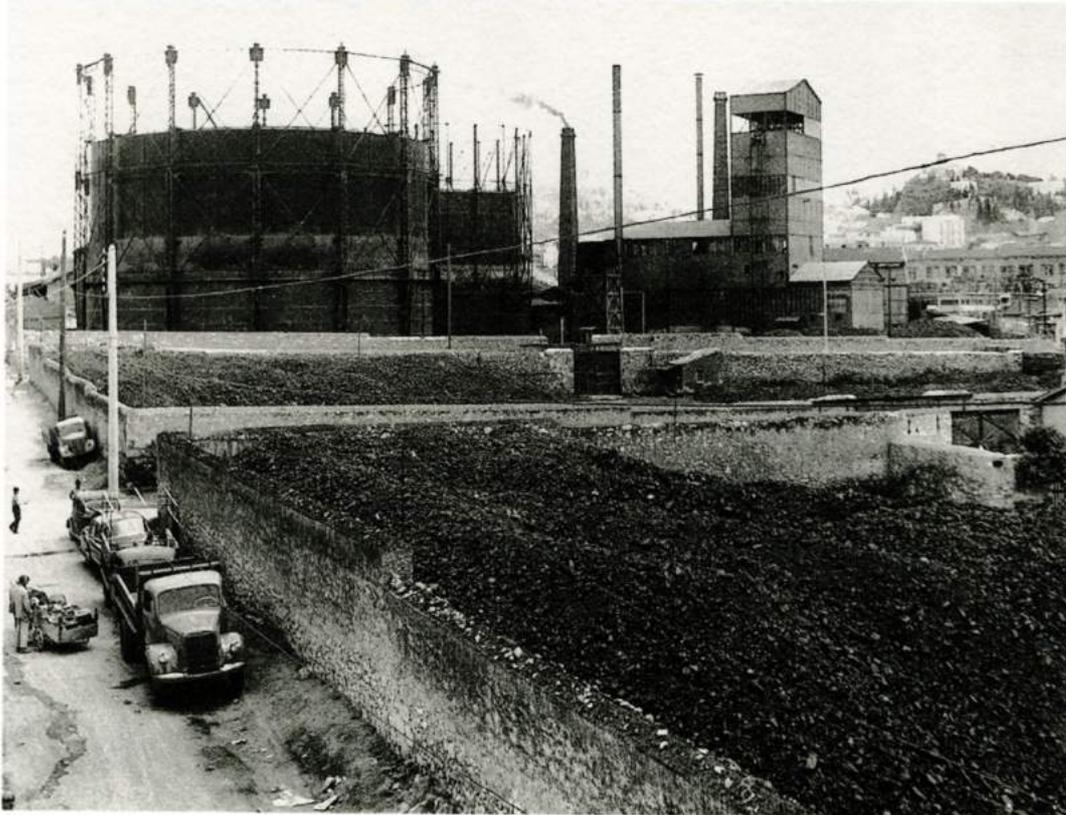
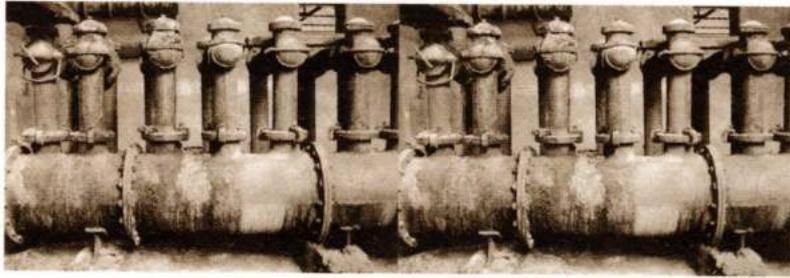
Ένα σαράκι είχα στο νου,
να σας το μαρτυρήσω.
Στις όχθες του Ηριδανού
να βγω να τραγουδήσω.

Πουλιά, νεράκια γάργαρα,
να μου κρατούν σεγόντο
και να μου λεν τα μάρμαρα,
πως δε λαλώ στο βρόντο.

Ιερά Οδός σημαίνει
μνήμη βραχυκλωμένη.
Μπουρλοτιέριχο που αράζει
μες στου χρόνου το μπουγάτσι.

Η **Ιερά οδός** ένωνε στην αρχαιότητα την Ελευσίνα με την Αθήνα. Από αυτήν περνούσε η πομπή των Ελευσίνιων Μυστηρίων και κατέληγε στο σημερινό βόρειο κράσπεδο της οδού Πειραιώς. Ο **Ελαιώνας**, στις δύο πλευρές της Ιεράς Οδού, είχε κατά τον 5ο αιώνα π.Χ. 150.000 ρίζες. Εκεί είχε την Ακαδημία του ο Πλάτωνας. Οι Πέρσες κατά την τρίτη εκστρατεία τους κατά των Ελλήνων, το 480 π.Χ., εξείρεσαν από τη λεηλασία της Αττικής τον Ελαιώνα, φοβούμενοι τη μήνη της Αθηνάς. Ο **Ξέρξης** παρακολούθησε τη ναυμαχία της Σαλαμίνας από έναν ειδικό θρόνο στο όρος Αιγάλεω.

ΓΚΑΖΙ

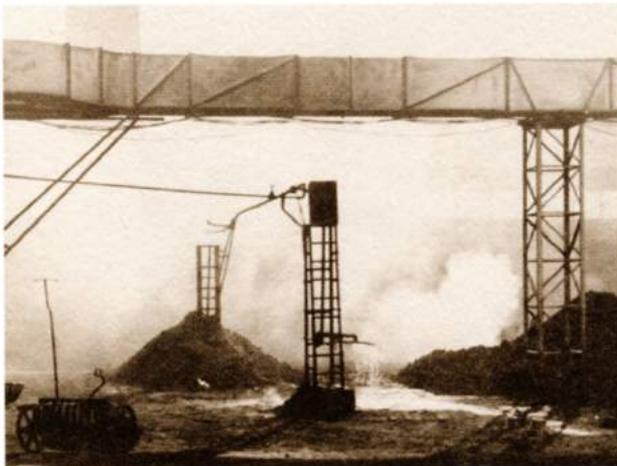
Υπερωκεάνιο πέτρινο φαντάζει
κι όχημα τιτάνιο, μάνα μου, το Γκάζι.

Στέγες, ράγες, στρόφιγγες, σήραγγες, καζάνια.
Βαθυσκάφος τ' ουρανού και χωρίς λιμάνια.

Στα στενά νυστάζουνε οι μοτοσικλέτες.
Στ' ανοιχτά μοιράζουνε τ' όνειρο σε φέτες.

Χάνομαι μες στις σκιές κι όλα γύρω άδεια.
Τέτοια ώρα κάποτε άλλαζε η βάρδια.

Οι παλιές οι φάμπρικες –ό,τι και να κάνεις–
έχουν κάπου μια ψυχή, που ποτέ δε φτάνεις.

Με το όνομα Γκάζι είναι γνωστές οι εγκαταστάσεις του Αθηναϊκού Εργοστασίου της Γαλλικής Εταιρείας Αερίοφωτος, στην οδό Πειραιώς, που χτίστηκαν το 1857 με διάταγμα του Όθωνα, ο οποίος παραχώρησε στον Φραγκίσκο Φεράλδη το δικαίωμα σύστασης και εκμετάλλευσης του εργοστασίου για το φωτισμό της πόλης. Η επιχείρηση, μετά από τη μεταβίβασή της σε ιδιώτες, ξαναήρθε στη δικαιοδοσία του Δήμου Αθηναίων το 1939 και έκλεισε οριστικά το 1984. Η αναμόρφωση της περιοχής άρχισε στις αρχές της δεκαετίας του '90 με αξιοποίηση των παλαιών εγκαταστάσεων του εργοστασίου για ποικίλες –καλλιτεχνικές κυρίως– εκδηλώσεις.

ΛΑΧΑΝΑΓΟΡΑ

Τα κάρα απ' τον Ασπρόπυργο κινούσαν στη σειρά
γεμάτα καλυβιώτικα τελάρα.

Η Χαμοστέρνα κόλαση, τα χάνια όμως, να!
Και πάλευε το σύθαμπο η αντάρα.

Αχτίνες τώρα πέφτανε στο Γκάζι από σανό
κι η Κουμουνδούρου γυάλιζε στην πάχνη.

Και σύ, ψυχή, σκαρφάλωνες γοργή στον ουρανό
ξοπίσω από της μέρας την αράχνη.

Καντάρια!, ένας φώναζε, *στραγάλια!*, *τσικονδιά!*,
και του Τριβέλα βούϊζε η πόστα.

Κι εκεί στη μάντρα την ψηλή χαζεύαν τα παιδιά,
έξω απ' τις φυλακές του Χατζηκώστα.

Στα «Τρία Κάππα» άστραφταν κανάτες της οκάς
και στου Μελέτη κέρναγε ο πατέρας.

Οι ρόδες ξαναστρίγγλιζαν και ο Σκαραμαγκάς
κατάπινε τον κάματο της μέρας.

Η Λαχαναγορά της Αθήνας λειτούργησε από το 1902 ως το Μάρτιο του 1965 στη συμβολή Ιεράς οδού και Πειραιώς. Τότε ο Ασπρόπυργος ονομαζόταν **Καλύβια της Χασιάς**. Η απόσταση που έκαναν κάθε φορά οι καλλιεργητές με τα κάρα τους μέχρι την Αθήνα ήταν 27 χιλιόμετρα. Το συγκρότημα της Λαχαναγοράς αποτελούνταν από έξι επιμήκη κτίρια με στοές, αποθήκες και στάβλους για τα υποζύγια. Η κραυγή «**καντάρι!**» απευθυνόταν σ' αυτούς που κρατούσαν μια ζυγαριά με έναν πάσσαλο στον ώμο και ζύγιζαν, έναντι μικρής αμοιβής, διάφορα φορτία. Η **Χαμοστέρνα**, ήταν μια ανηφορική τοποθεσία μεταξύ Μεταξουργείου και Ακαδημίας Πλάτωνος. Οι **φυλακές του Χατζηκώστα** –κατά τη διάρκεια της γερμανικής Κατοχής και για λίγα ακόμα χρόνια– λειτούργησαν στο κτίριο του παλιού, ομώνυμου Ορφανοτροφείου, που κάλυπτε το τετράγωνο μεταξύ των οδών Πειραιώς, Μυλλέρου. Στα χρόνια της Κατοχής κρατούνταν εκεί κυρίως πολιτικοί κρατούμενοι, αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης και ανάμεσα τους ανάπηροι από το μέτωπο της Αλβανίας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Στην Κωνσταντινουπόλεως τα βράδια
γυρνώ και ψάχνω νά 'βρω τα σημάδια
μιας πόλης που μεγάλωσε,
που ολόγυρα σκαρφάλωσε,
αφήνοντας εδώ τ' απολειψάδια,
που ό,τι είχε έχασε,
που τα παιδιά της ξέχασε
και τη θυμίζουν τούτα τα ρημάδια.

Η Κωνσταντινουπόλεως τα βράδια
αργόσυρτη, ατέλειωτη και άδεια.
Το τρένο μόλις πέρασε,
κατάμονο προσπέρασε
κι εγώ να βλέπω μέσα στα σκοτάδια
ταξίδια που τα ξέγραψα,
σελίδες που δεν έγγραψα
στα άσπρα της ζωής μου τα τετράδια.

Η σιδηροδρομική σύνδεση Πειραιώς-Αθηνών-Πελοποννήσου, που άρχισε να δημιουργείται το 1882, χώρισε στα δύο την παλαιά αθηναϊκή συνοικία του Μεταξουργείου. Η λεωφόρος **Κωνσταντινουπόλεως**, μήκους αρκετών χιλιομέτρων, που ακολουθεί τη σιδηροδρομική γραμμή, είναι σήμερα γεμάτη από παλιά κτίσματα και βιομηχανίες, υπόλειμμα της παλαιάς μορφής της ελληνικής πρωτεύουσας.

ΑΣΩΜΑΤΩΝ

Οι Άγιοι Ασώματοι
βγήκαν απόψε βόλτα.
Τους είδαν δυο αόμματοι
στης εκκλησιάς την πόρτα.

Και άλλοι δυο θεόκουφοι
τους άκουσαν πιο κάτω
να λεν στις Καρυάτιδες
να κατεβούνε κάτω.

Τα φώτα σβήνουν στου Ψυρρή.
Οι δρόμοι αδειάζουν πάλι.
Κουράγιο κάνε, Άγιε Γαβριήλ,
και βόηθα, Άγιε Μιχάλη.

Και, να, στο φως του πρωινού
μισοξυπνάει η Αθήνα
και σου φωνάζει απ' την Ερμού
ώς την Αγιά-Μαρίνα.

Οι Άγιοι Ασώματοι
είναι ψυχή και σώματι
μ' αυτούς που ζούνε ήπια
στου κόσμου τα ερεΐπια.

Μερικές δεκάδες μέτρα δυτικότερα από το σταθμό του ηλεκτρικού σιδηροδρόμου του Θησείου, βρίσκεται ο μικρός, βυζαντινός ναός των **Αγίων Ασωμάτων**, δηλαδή των αρχαγγέλων Μιχαήλ και Γαβριήλ. Τα δύο γυναικεία αγάλματα –**Καρυάτιδες**– που κρατούν το επιστύλιο στο μικρό, νεοκλασικό σπίτι της οδού Αγίων Ασωμάτων 45, αποθανάτισε ανάμεσα σε άλλους, ο Γιάννης Τσαρούχης.

ΘΗΣΕΙΟ

Κάποιοι το τρένο περιμένουν
στην αποβάθρα να περάσει.
Παλιά βαγόνια, δίπλα, ακίνητα,
μοιάζουν κάπου να 'χουν φτάσει.

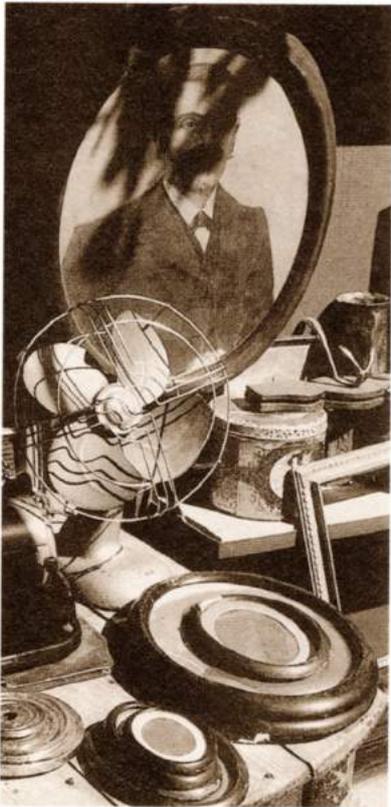
Το Γιουσουρούμ για όλους τέλειωσε.
Τα σύνεργα ο φτωχός μαζεύει.
Αφήνει ο ήλιος την Ακρόπολη
και στο Θησείο ξεπεζεύει.

Έτσι 'ναι όλοι οι παλιοί σταθμοί.
Άλλης ζωής φωτογραφία.
'Ωχρα στα μάτια και μες στην ψυχή
υπέροχη ανορθογραφία.

Η συνοικία του **Θησείου**, ανάμεσα στο βράχο της Πνύκας και το Μοναστηράκι, έχει πάρει το όνομά της από τον παρακείμενο αρχαίο ναό του Ηφαίστου, που παλαιότερα από παραδρομή αποδόθηκε στο Θησέα. Στην περιοχή διασώζονται σήμερα πολλά νεοκλασικά κτίσματα. Σ' αυτήν επίσης βρίσκεται το κτίριο του Αστεροσκοπείου που ιδρύθηκε το 1842 από το Σίνα. Βόρεια του σταθμού του Θησείου αρχίζει η περιοχή, όπου την Κυριακή αναβιώνει η παραδοσιακή αγορά του **Γιουσουρούμ**.

ΜΟΝΑΣΤΗΡΑΚΙ

Πάρε τους δρόμους τ' ουρανού κι έλα Μοναστηράκι.
Πες «γεια χαρά» του ωκεανού και μπες στο ποταμάκι.

Μάйна τα πανιά και δίχως χάρτη
και ο Άη Τεμπέλης στο κατάρτι!

Ρετάλι της Ανατολής στις μνήμης το στημόνι,
που δίνεις τράτο της ζωής εκεί, που λες τελειώνει.

Έξη μέρες μπρούμυτα, νισάφι!
Κι άλλη μια μες στ' άπιαστο χρουσάφι!

Ο Βάνιας παίζει ακορντεόν και οι θεοί αράδα
και στα χεράκια του ο Σαμψών σηκώνει την Ελλάδα.

Τούτ' η ζήση, αν θέλεις να μη λιώσει,
βγάλ' τη στο σεργιάνι, να παλιώσει!

Η περιοχή της πλατείας του **Μοναστηρακίου** –ανάμεσα στη Ρωμαϊκή και την Αρχαία Αγορά– αποτελούσε κεντρικό σημείο της Αθήνας από τα τέλη του 17ου αιώνα, όταν η πόλη αναπτύχθηκε εκ νέου, μετά την αποχώρηση των Ενετών. **Βάνιας**: ακκορντεονίστας που έπαιζε τα Σαββατοκύριακα στο Μοναστηράκι. Πέθανε πριν από λίγα χρόνια. **Σαμψών**: Είδος νεοέλληνα Κουταλιανού, που έδινε παραστάσεις, ως πριν λίγα χρόνια, τα κυριακάτικα πρωινά, στη μικρή πλατεία απέναντι από το σταθμό του τρένου στο Θησείο.

ΚΟΥΜΟΥΝΔΟΥΡΟΥ

Στον Δημήτρη Γκιώνη

Περίπτερο στην άκρη της πλατείας
βγαλμένο από τη θύμηση ενός φίλου.
Το βήμα να μετράς στο φως του στύλου
για ν' αγοράσεις σέρτικα Λαμίας.

Το 'γραψε του Πενήντα ο Καζαμίας
ή μήπως ήταν θέλημα ονείρου
πεζόδρομος να γίνει η Δίπυλου
και να περάσει χύμα κι η ζωή μας;

Αγόρι, κυριακάτικα ντυμένο,
στο γείσο επάνω γέρνει με καμάρι.
Μισό αιώνα ανέμελο ποζάρει,
ενώ εγώ τα ρέστα περιμένω.

Η πλατεία **Ελευθερίας** ή **Κουμουνδούρου** ήταν το σύνορο ανάμεσα στην Αθήνα, όπως ήταν επί Τουρκοκρατίας, και τις νέες συνοικίες, όπως το Μεταξουργείο, που χτίστηκαν επί των ημερών του Όθωνα. Στα νότια της πλατείας, στην ομώνυμη οδό, ήταν το **Δίπυλον**, η κύρια είσοδος της Αθήνας από τους κλασικούς χρόνους και ως τον 2ο μ.Χ. αιώνα. Το ποίημα αναφέρεται στο βιβλίο του Δημήτρη Γκιώνη **Το Περίπτερο**, στο οποίο ο συγγραφέας γράφει για την εφηβική του ηλικία, όταν ζούσε στη πλατεία Κουμουνδούρου.

ΟΜΟΝΟΙΑ

Ομόνοια, που σε φρουρούν αγάλματα από γύψο,
τα χίλια σου τα πρόσωπα εδώ ξαναγυρνούν.
Αρχοντικά που ρήμαξαν και λουξ ξενοδοχεία.
Φωνές, λαχεία, αντίλαλοι, φαστ φούντι κι εμπορικά.

Φαντάροι που νικήθηκαν χωρίς να πολεμήσουν.
Σκιές χαδιών, υγρές ματιές και βήματα νεκρά.
Ομόνοια, ρολόι εσύ, σ' ενός αγνώστου χέρι,
αντιδραστήρας της ψυχής, σταθμός πυρηνικός.

Πλατεία, που σε έπλασα, όπως εγώ σε είδα,
χαράματα μιας Κυριακής, μιας Τρίτης δειλινό.
Ταξίδι δίχως νόημα κι εικόνα δίχως ήχο.
Πλατεία, εσύ, πολύβουη μα πάντα αδειανή.

Η πλατεία **Ομονοίας**, παρόλες τις κατά καιρούς ριζικές μεταμορφώσεις της, παραμένει επί ενάμισι αιώνια, το κεντρικότερο και πιο ζωντανό σημείο της ελληνικής πρωτεύουσας. Από τα τέλη του 19ου αιώνα και ως τη δεκαετία του 1920 στην περιοχή της Ομόνοιας και των Χαυτείων λειτουργούσαν δεκατρείς ξενοδοχειακές μονάδες Α' κατηγορίας και μόνο μία Β' κατηγορίας. Στο Μεσοπόλεμο εγκαινιάστηκαν και άλλα πέντε μεγάλα ξενοδοχεία. Σήμερα από όλα αυτά σώζεται μόνο το **Μπάγκειον**.

ΑΙΟΛΟΥ

Πάρε τώρα της ανάμνησης το τζάμπο,
να σε πάει στου «Λουμίδα» και στο «Μάμπο».

Κι όταν φτάσεις, τέλος, πάνω απ' τα Χαντεία
θα σε ζώσει μια παράξενη ναυτία.

Για το σήμερα μη νοιάζεσαι καθόλου.
Μπες βαθειά στη μαύρη τρύπα της Αιόλου.

Κι όταν βγεις παιδί στη μέση του αιώνα,
θα φοράς καινούργια ρούχα απ' του Δραγώνα.

Μην αφήνεις της ψυχής το λατομείο.
Τούνελ φτιάξε ως το παλιό Ταχυδρομείο.

Κι ένα μήνυμα, με σένα παραλήπτη,
γράψε κι άσε στου χωρόχρονου την κρύπτη.

Χαντεία: έτσι ονομάζεται το τμήμα της οδού Αιόλου μεταξύ των οδών Πατησίων, Πανεπιστημίου και Σταδίου. Το **Μάμπο**, το πρώτο εξειδικευμένο δισκοπωλείο της Αθήνας, ήταν στη γωνία Πατησίων και Πανεπιστημίου, προς την Ομόνοια, εκεί όπου σήμερα στεγάζεται η Εθνική Τράπεζα. Τα καταστήματα **Δραγώνα**, που άνοιξαν πρώτα στον Πειραιά, το 1890 και μετά στην Αθήνα, το 1906, στη συμβολή των οδών Αιόλου και Σοφοκλέους, είναι τα πρώτα που εφάρμοσαν το σύστημα των εκπώσεων, το 1930. Το **παλιό Ταχυδρομείο** ήταν από το 1900 ως το 1971 στην πλατεία Λουδοβίκου, μετέπειτα Θεάτρου, Δημαρχείου, Κοτζιά και τώρα Εθνικής Αντιστάσεως, στη γωνία ακριβώς με την οδό Αιόλου, απέναντι από το κεντρικό κτίριο της Εθνικής Τράπεζας.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ – ΚΟΛΟΚΥΝΘΟΥ

Πάλι ξεκίνησε το τραμ.
Τρέμουν οι ράγες.
Σβούρες, πατίνια, σαματάς.
Χαμένες μάχες.

Στις κατηφόρες της καρδιάς
κυλάει το τσέρι.
Ρουφ, Κολωνός, Κολοκυνθού.
Σαν ήλιος τρέχει.

Κι αν δε σαλτάρει πια στο τραμ
το παιδομάνι,
Αθήνα, κι έτσι σ' αγαπώ
κι αυτό με φτάνει.

Το **τραμ Νο 11** ξεκινούσε από την λεωφόρο Αλεξάνδρας και, διασχίζοντας την Ιπποκράτους, την Πεσμαζόγλου, τη Σοφοκλέους και την Κολοκυνθούς έφτανε στην οδό Λένορμαν και τερμάτιζε στον Κηφισό. Όταν ξηλώθηκαν οι γραμμές των τραμ, στη δεκαετία του '50, η γραμμή Νο 11 ήταν η τελευταία που καταργήθηκε.

ΜΕΤΑΞΟΥΡΓΕΙΟ

Στους τοίχους σφαίρες από μάχες
που χάθηκαν μαζί με κείνο
που τώρα θα 'χες.

Ξεφτίδια από παλιές αφίσες
σφυροκοπάνε τ' άδειο κάδρο
που τώρα είσαι.

Και κόσμος χάρτινος που τρέχει
και ψάχνει όλα όσα θέλει
μα δεν τα έχει.

Η ονομασία του **Μεταξουργείου** προέρχεται από το μεγάλο εργοστάσιο επεξεργασίας μεταξιού που λειτουργούσε στη περιοχή από το 1855 ως 1875. Αργότερα το κτίριο μετατράπηκε σε κατοικίες. Αμέσως μετά την απελευθέρωση από τους Γερμανούς, τον Δεκέμβριο του 1944, το Μεταξουργείο έγινε θέατρο σκληρών μαχών μεταξύ αγγλικών στρατευμάτων και ελληνικών ανταρτικών δυνάμεων αλλά και μεταξύ αντιτιθέμενων ελληνικών παρατάξεων.

ΑΘΗΝΑΣ

Τώρα που η βουή κοπάζει
σ' αυτό το δρόμο κάτι αλλάζει
μπαίνει και μέσα σου φωνάζει.

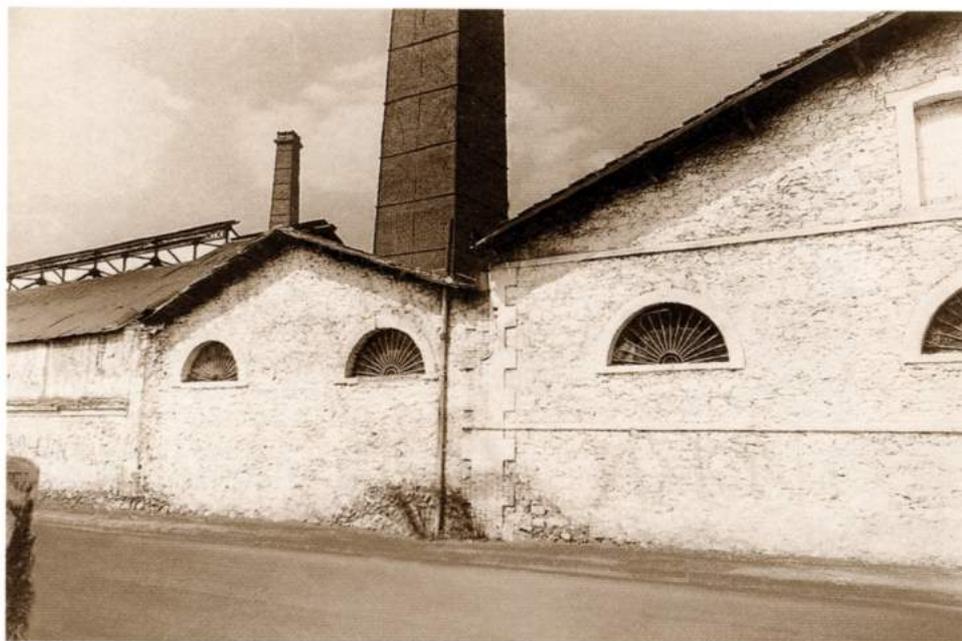
Τώρα που η αγορά σωπαίνει
την άσφαλτο το φως ξεπλένει
λάμα ψυχρή που μπαινοβγαίνει.

Το άδειο βήμα μου πατάω.
Τώρα τη μάσκα μου πετάω
κι αυτό που ζήταγα ζητάω.

Νύχτας αρχή.
Παρακατάς.
Ψυχή μονή
στην Αθηνάς.

Η οδός **Αθηνάς**, στην περίοδο του Μεσοπολέμου αναπτύχθηκε ως ένας από τους εμπορικότερους δρόμους της πόλης. Γεμάτη ως σήμερα από κάθε είδους μαγαζιά, υπαίθριους μικροπωλητές, βιοτεχνίες και καταστήματα χονδρικής πώλησης, η Αθηνάς είναι επίσης χώρος συναναστροφής των αλλοδαπών κατοίκων της πρωτεύουσας και, όπως παλιά, χαρακτηριστικό σημείο υπαίθριας πορνείας.

ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Έλα, πριν τα χαράματα
στο δρόμο με τα θάματα.
Και κοίτα στα χαλάσματα
του νου σου τα φαντάσματα.

Στην Πειραιώς περπάτησε
και ό,τι ζήσεις, κράτησε.
Στις πεθαμένες φάμπρικες
υπάρχουν πόρτες μυστικές.

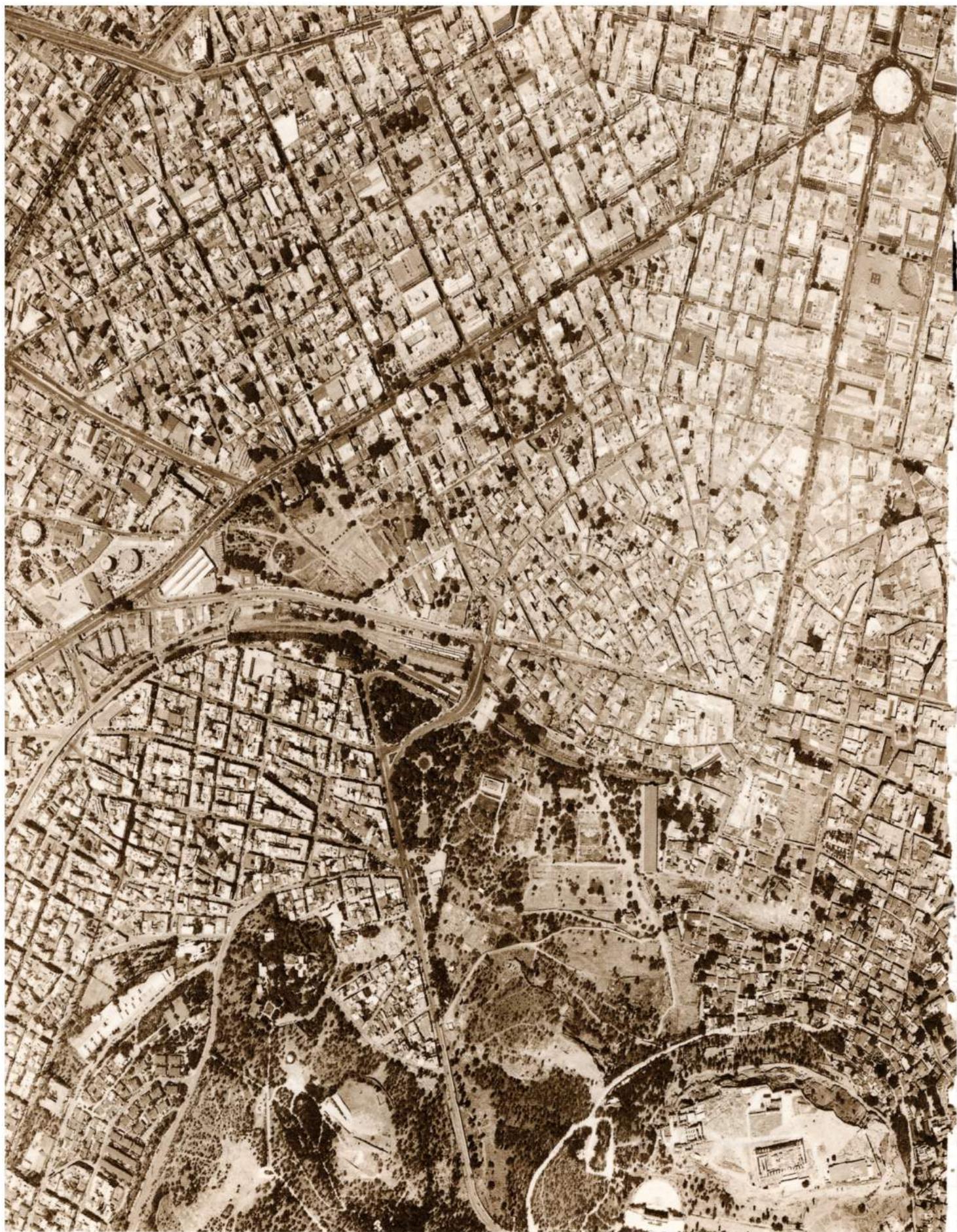
Δρόμε, το Χάρο λύγισες.
Πέρ' απ' τη γη μ' οδήγησες.
Από ποια μοίρα ξέπεσες,
στα πόδια μου όταν έπεσες;

Η οδός Πειραιώς, μήκους οχτώ χιλιομέτρων, έχει χαραχθεί στα ίχνη του δρόμου, που κατά την αρχαιότητα είχε από τις δύο πλευρές του τα Μακρά Τείχη. Τα λείψανα των παλαιών εργοστασίων θυμίζουν σήμερα ότι η Πειραιώς, που διασχίζει πέντε δήμους προτού καταλήξει στο κέντρο της Αθήνας, αποτελούσε την σπονδυλική στήλη της βιομηχανίας της πρωτεύουσας του 19ου αιώνα και του πρώτου μισού του 20ου αιώνα.

ISBN 960-86130-6-X